

“Գուրս, գուրս, բժաւոր օձ, գուրս հանէ թոյնդ, քնշէ է”:

Գոռնէկոյ արհամարհանաւ ծիծաղով մ'ուսներն թօթուցեց եւ հողովափին ծայրովն՝ առջեւն եղած գաւաթին կտոր մը ծանրութեամբ անկիւն մը մղեց: “Ետք Գոռնէկոյ, որուն վրայ այսպէս փտտահաւ թիւի իւր ցուցցնէք, այսոր գահերկցուն այցելութիւն ըրաւ”:

“Սուտ է”:

“Տէր, ըսաւ Գոռնէկոյ ոտք ելլելով եւ ձեռքը սրբին տանելով. Գոռնէկոյ վրայ ոչ ոք ինքի ստախօս ըսած է. ինք է այս բոլորն այս խօսքը զղջալով ետ շտառուք, մի եւ նոյն հանգարտութեամբ, որով զյանդուգն Մեանէին իւր պարտիղին կնձնոյն վրայ շամիրեցի, զձեզ ալ ձեր սենեկին պատին վրայ կը շամիրեմ”:

Տըր Բոլանդոյ երկուքին մէջուղը նետուեցաւ. “Ի՞նչ կ'ընէք, Գոռնէկոյ. չէք տեսներ որ բուրբոնին գինովցած է”:

“Ետքը բարձր ձայնով Գամբուզանային գործաւ. “Գամբուզանա, այսպարտը ստախօս չէք համարիր, այնպէս չէ”:

“Չէ, չէ, իրօք չէ”, թոթովեց Գամբուզանա, բայց ըսածն անհաստատ կ'երեւայ...”:

“Այս ուրիշ բան է, կրկնեց Գոռնէկոյ իւր բարակ ձայնովն, եթէ այսպէս ըսած ըլլայիք ինքի, թերեւս եւ ալ չէի հաւատար: Բայց Տէր, ես իմ աշուրներովս տեսայ: Նախ եւ յառաջ Գոռնէկոյ պարտն գնաց, եւ ալ զանապանէն՝ որուն գացած ըլլան իմացայ. հաղիւ թէ Գոռնէկոյ վեր ելած էր, զխիմենս, ուրբա զուարթ կերպարանքով պատուհանին քով նշմարեցի: Արդ, ձեր ուզածին պէս մեկնեցէք”:

“Բաց տակէ, ըսաւ Տըր Բոլանդոյ, ինքի կ'երեւայ որ այս խիմենսն միայն ձեր սիրոյ յարեցողութեանց խառնուելով զոչ չ'ըլլար: Սամփոսն Եղբայր, զուգարէն շատով հարկաբան եղած պէտք էիք ըլլալ: Աննեին մտադրութիւնն չէք բնէր, որ ձեր յառաջացումն ինչպէս կամաց կ'ըլլայ”:

“Այո, ըսաւ Գամբուզանա անվայել հայհոյանքով մը, զայս շատ լաւ կը նշմարեմ: Ըստ մը շողորթներն ու երեւպաշտներն կան. եւ ո՞վ որ շիշդ ժամանակին պատարագի ու քարոզի չ'երթար՝ գահերեցն անոր բանակն գոռմարտի մը չէ փտտահաւ”:

“Գամբուզանա, ըսաւ Գոռնէկոյ, եւ կը կարծեմ որ իրենք տակէ գէշ վիճակի մէջ են”:

“Անկե՞ք ինչ. քնշէ բան տակէ գէշ պիտի ըլլայ”:

“Կ'ըսեն թէ պէտք էք հրաժեշտ տալ, ըսաւ Տըր Բոլանդոյ ուսերը թօթուցելով եւ արգահատական ձեւեր ընելով. եւ ո՞վ որ գիտէ թէ զուգար ու խիմենս իրարու նախանձորք էր, ո՞վ որ գիտէ թէ խիմենս գահերեցուն աչքը մտած է, այնպիսին հարկաւորութիւն շուրթ երկայն տտեն փտտաւորութիւն այս սիրոյ զարմն ձեզի ընդդէմ է”:

“Ուր որ տեսնեմ, ապիկարին զուրբ գնդաւոր պիտի գտնեմ”, գոչեց Գամբուզանա որ խառն գինուին հետեւութեամբն երթալով կը զգուռէր:

“Ետքը, հարցուց Բոլանդոյ պաշտութեամբ. սննկ ետքը հարկաւոր պիտի կ'ըլլաք, կամ ասով գեղեցիկ Տուրքիական կը կատարէիք”:

Գամբուզանա ապշութեամբ սեւեւեւալ առջեւը կը նայէր: Գոռնէկոյն չըրացաւ տայ. .

“Այս խիմենսն, ըսաւ Տըր Բոլանդոյ լուսութիւնն ընդհատելով ծառէ մը ծածման արարանի կը նմանի: Ուզածիդ չափ կտրէ ու յապտէ, օգուտ չունի, ծառն վրայ հաստատուն կպած կը կենայ: Խէ՛ղ Գուրս հանէ, նորէն կը բուսնի: Բայց ետքը կտրէ եւ ահա ծառաւորակն ալ կ'ոչնչանայ”:

Գամբուզանա գինութեանը մէջ խօսողն ապուշ ապուշ կը նայէր: Այս խօսքին տարածութիւնն չափելու համար բոլոր զորութիւններն բռնութեամբ ժողովցը, “Այո, Տոգդոր, այս այսպէս է, ըսաւ վերջապէս, բայց ծառն ո՞վ պիտի կտրէ”:

“Ի՞նչ, Գամբուզանա, գեւա կը մտածէք ստոր վրայ. քնշէ կ'ըսես, եթէ Ֆրլուս գահերեց ըլլայ՝ խիմենսին տեղը չէք կրնար տնջիլ”:

“Չեմ գիտեր, Տոգդոր, ըսաւ Գամբուզանա թոթովելով. միայն այս գիտեմ, որ գեղեցիկ խառնած պատուիրակ մըն էք”:

Ասոր վրայ Տըր Բոլանդոյ մեծաձայն ծիծաղեցաւ, որուն Գոռնէկոյ ալ իւր սուր ձայնովն ընկերացաւ: Թեթեւ սարսուռ մը պատճառ գամբուզանա, բայց երկու հիւրերն անոր սարսափը տեսնելով աւելի սկսան զուարթանալ:

(Հորհուրէի)

ՅՈՒՐԻՍԴ

ՆՈՐԵԼՈՒՐԷ

Խօսող լրագիր:

Խառն, եւեկարակառնութեան Խառնարն, ինչպէս Նիւ-Եորքն ու գրեն, իւր կատարելագործեալ ձայնագրին (phonographe) միջոցով պիտի կարող ըլլայ մտերմ խօսող լրագիր մը հաստատակեւ: Արշափ ալ այս լուրն անհաստատի երեւայ, այս ստույգ է որ այս վառնաճաւ ընկերութիւն մը կազմուած է Talking Newspaper Company անուամբ: Այս նոր լրագիրն ոչ միայն անոնց սիրելի պիտի ըլլայ, որոնք կարգաւ չեն գիտեր, այլ եւ ամեն մարդ պիտի կարող ըլլայ առաւուս նախաճաշ ըրած ժամանակ հրամայել իւր ձայնագրին՝ որ պատմէ իրեն նոյն օրւան նորարարներ: Ինչպէս ուրիշ անգամ դրած ենք, Խառն ձայնագրին վերջերս շատ հաճաք լրագործած է: Օրինակի համար՝ փառաւանդ մը՝ որ իւր ընկերակն գրելիք մ'ունի, պէտք է գրելիքը բարձր ձայնի իւր ձայնագրին վրայ զօղջել: Չայնագիրն լսածն թղթի մը վրայ նոյն բոլորէն կը գորշուէ. նոյն թոթովեթ կ'առնուի եւ նամակի ծածկով (convert) մէջ կը գործի կ'ուղարկուի: Ընդհանրօրէն իւր ձայնագրին վրայ կ'անցնէ նոյն եւ մտիկ կ'ընէ բարեկամի պատգամները: Խառն հիմայ այս ձայնագրին այնչափ կատարելագործած է՝ որ կրնայ 20.000 օտյպիսի թերթեր գորշուի: Այս թերթերը կ'ըլլան անհատիկ խօսող լրագիրն: Այսպէս կը գրեն ամերիկեան լրագիրներն: Մենք չենք կրնար ստուգութեան առայտ մ'ընել, բայց եթէ ստուգուի՝ կ'արժէ այս նորանշան լրագրին բաժանորդ գտնիլ:

Մտացածին երկրամթախի-օրտարարիկ:

Յուրիս Էմպ Գաղղեացի ճարտարագէտն օգտաւարիկ մը հնարած է, որ երկր-մոտայ վրայ կը շարժի: Օգտակարն տակը հորիզոնական եւ ուղղահայեաց դիրքը օգտը անհիւսնք գրուած են, որոնց միջնորդութեամբ եւ երկաթուղայ վրայ շարժիչ մէքենայի մը օգնութեամբն՝ օդը մէջ Ժփացող օդապարիկը կը շարժի: Կլուսի թէ այս կազմածը մէկ ժամուան մէջ 400 քիլոմէթր ճամբայ պիտի կարենայ կորել անցնիլ:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Յանախոյզիկ փտանք մը:

Եթէ ուռեւել կամ խօսելու առեն բան մը «սխալ կորորդը» դաշեր է, ամենապարզ միջոցն է ձեռուսները վեր ամրառնալ քէպ կ'էնդունը: Այսպիսովն շնչառութիւնն արգելուելով՝ աշուրները գրեթէ դուրս կու գան, երեսը կ'աւելի եւ կը կարմիր խղզուողի նման, եւ թոքին անյարմար կերակուրը, եւայլն, նոյնին խորը կ'իջնան բանի անգամ որ ստիպուած չունէ առնու: Բնականապէս անմիջակա յետաշրջութիւն մը կը սկսի: Թեքը իրեն չվերաբերող մարմնը չի կրնար պահել, ուստի կը քնչի փսիւն: Թեւեքը վեր ամբռնալովն՝ կրծոց գէրքը կը բարձրանայ, թոքի գէրքը կը փոխուի, որով գիրաւ կրնայ իրեն չվերաբերեալ նիւթերը գուրս հանել: Սովորաբար առաջին զորուսը հազուադուր կը մղէ սխալ ծամէ գացող նիւթերը եւ եղիւրին կ'ազատի:

ՄԱՐԴԱՐԱՆԻՍ

Մարդոս մարմանը մեծոք ինքն ու ծանոթ ինքն:

Փորոք. Պրոքա բժշկական թերթի մը մէջ կը գրէ, թէ կանոնաւոր (normal) կերպով մեծցած մարդու մը մարմինն հարկ է որ պնդակ քիլոկրամ՝ ծանր ըլլայ, որչափ որ սանդղիմէրը կը մնայ երկայնութեան չափէն մէկ մեզր դուրս հանելով: Ըստ այսմ՝ 1 մեզր 75 սն. բարձրութեամբ մարդ մը հարկ է որ 75 քիլոկրամ կըռէ: Եթէ աւելի ծանր կամ աւելի թեթեւ ըլլայ, կամ շատ զորուսը է եւ կամ շատ փոքուս — Ըստ այսմ՝ բովանդակ մարդկութեան մէջէն կանոնաւոր ածամ՝ ունեցողներն պիտի կարենանք մասի վրայ համբել:

Երկրաբան քանի մը վիճակներու տիրոջն ենք առած տարեկան հասոյթը:

Ուստի կայսերական առնը կ'ընդունի տարեկան հասոյթ 10,560.000 ռուպլի, որ է 33,000.000 մարգ: Դարմանք. կ'ընդունեն 26,500.000 ֆրանք, որ է 21,200.000 մարգ: Աւստրիոյ կայսրը կ'առնու բուն Աւստրիայէն 4,650.000 ֆի. Նոյնչափ մ'ալ Հունգարիայէ, որով ընդ առնել 9,300.000 ֆի. որ է 15,531.000 մարգ: Իտալիոյ թագաւորը կ'ընդունի 15,350.000 ֆրանք, որ է ըսել 320.000 մարգ. առելի քան Բրուսիոյ թագաւորը եւ Գերմանիոյ կայսրը, որ հազել 15,030.000 մարգ կ'ընդունի:

ՔԱՂԱՔԱՐԱՆ ԵՄԻՆԱՐԱՆ

ՅՅԷ Նոր տարւոյն սկիզբն անցնել տարւոյն քաղաքական ընթացքն վրայ հայեցուածք մ'արձակենք, ընդհանուր քաղաքական վիճակն ըստ քաղաքական զոհացուցի կը գտնենք: Անցած տարւոյն սկիզբներն պատերազմի երկուս ու կասկած ըլլող տիեզերք գրաւած էր, այժմ՝ այս երկուսը գրեթէ փաթաւած է եւ պատերազմի ժայռն օրագրուց մէջ փանծելն լուծ են:

Այս ապահովութեամբ կրնանք Նոր տարւոյն սկիզբ, յուսալ միանգամայն, որ տարւոյն ընթացքն մէջ ալ այնպիսի աղմկալից լրերէ գերծ կը մնանք:

ՊԻՂՄԱՐԸ

Սոյն խորհրդածութիւնն ըրած ժամանակ ընք կրնար շտրկալութեամբ շիջել այն մեծ քաղաքագիտին ու երկաթայնի դիւանապետին անունը՝ զՊիլմարը իշխանն. որ իւր քաղաքական համարը գործածեց ուղղապայի խաղաղութիւնը պահպանել տալու՝ Նիզակակցութեան դաշինք ձեռնով, քաղաքագիտներն յորդորելով, պատերազմական պատրաստութեամբն, եւ ամենէն աւելի Գերմանիոյ երիտասարդ Գայսեր խորհուրդ տալով որ տոյն այս Նպատակաւ խօսակցի Վեհափառ իշխանաց հետ իւր այցելութեանց ժամանակ: Թէպէտ ինչ ինչ լրեր հրատարակուեցան մեծ քաղաքագիտին հիմնողութեան վրայ, սակայն կը յուսանք, թէ անցաւոր են եւ ձեռ երկար ժամանակ նոյն պաշտօնին մէջ կը մնայ յօգուտ քաղաքական աշխարհի:

Որչափ քաղաքական պատարհն լրերն ուղարկուած են, այնչափ ալ Նուազ զոհացուցի են քանի մը տնթութեանց ներքին լրերը:

Գաղղիա ներքին երկպառակութեան ու քայքայման մէջ է, միջեւ ծանրագոյն հասարակականական գործաւորաց խռովութիւնները ընդ դաղիք: Սերպիա ու Պուլկարիա կառավարութեան կուսակցութեան մէջ տարածախնդրութիւնը մտած են: Այլ մեք կը համարենք այս եւ այսպիսի դէպքերը զուտ ներքին ու անցաւոր իրեր, որոնք ընդհանուր քաղաքականութեան վրայ կամ ընդ ազդեցութիւն չունեն եւ կամ Նուազ:

ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՍ ԵՒ ՊԱՏԱՐԱՆԻՍՈՒ ԽՄԱՐԱԳԻՐ

Հ. ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ Վ. ՊԱՐԱՆՆ

ՎԻԵՆԱ, ՄԻԺԻՐԵՆԻՍ ԶՊԱՐԱՆ (W. HEINRICH)